

○ INHOUDSOPGAVE

Theater Schrift Lucifer #0, voorjaar 2005

pagina

6-18 Tsjechov tussen mysterie en alledaagsheid

- over Oom Wanja van Olivier Provily -
Hana Bobkova

19-26 De verwarring van de verwachting

- Over de kritiek op Oom Wanja van Olivier Provily en De
Naam van Jacob Derwig -
Berthe Spoelstra

27-29 Wat vernieuwend was is nonchalance geworden

- Over Atreus en Thyestes van Dood Paard -
Cecile Brommer

30-32 Bloedig feest van intertheatraliteit

- Over Atreus en Thyestes van Dood Paard -
Daphne Richter

32-34 'Zo zo, dat is interessant'

- over BRODDERS IN ARMS van Marijke Schermer –
Don Duyns

35-37 Over de gevaarlijkheid van mijn literatuur

- Een wensprogramma -
Gustav Ernst [vertaling Tom Kleijn]

38-41 Bericht uit het veld

- Een gedachte over de vraag waarom er weer theater over
politiek wordt gemaakt -
Rezy Schumacher

41-49 Dramaturgie; verleden, heden, toekomst

- Een geschiedschrijving en wensgedachte over
dramaturgie -
Annemarie Wenzel

49-52 Een held van niks

- Een gedachte over 'handelen' als maatstaf voor
mensenlijkheid in de toneelliteratuur -
Ger Groot

52-58 Strindbergs Spooksonate

- Een filosofische lezing -
Laurens Landeweerd

59-90 BRODDERS IN ARMS

- De dramatekst -
Marijke Schermer

○ Theater Schrift Lucifer

- Voor theaterkritiek en theaterbeschouwing. -

Eerste bericht van de redactie; het nulnummer

Niet belemmerd door beren op - en valkuilen in de digitale snelweg, presenteren we **Lucifer** blijmoedig als internet *tijdschrift*. Geen snelle, korte kost, maar lange en lezenswaardige essays. Geen continue toevoer van artikelen, maar driemaal per kalenderjaar een nieuw nummer. Geen vaste rubrieken of themanummers, geen (meer of minder interessante) trivialiteiten, maar gedegen theaterkritiek en beschouwingen over theater in bijzonder én in meer algemene zin.

We zien en ervaren een groeiende behoefte bij zowel bezoekers van voorstellingen als bij theatermakers, aan inhoudelijke informatie en plaatsing van voorstellingen in een bredere context. Inleidingen worden weer goed bezocht, programmaboekjes keren voorzichtig terug. Theater begint stilaan meer deel uit te maken van het culturele leven. Er is een groeiend deel van de toeschouwers dat de eigen gedachten naar aanleiding van een voorstelling zou willen toetsen, verdiepen of op zoek is naar een tegenstem. In contrast met deze stijgende interesse staat het feit dat de kritiek in de klassieke zin van het woord in de reguliere media nog steeds een ondergeschoven kindje is. De servicefunctie lijkt alleen maar dominanter te worden: de lezer wordt geïnformeerd door middel van selecties en waarderingssystemen waarbij in één oogopslag duidelijk is of

een voorstelling 'de moeite waard is'. Ruimte voor reflectie is er weinig. Daarom: **Theater Schrift Lucifer**. Een digitaal tijdschrift dat openstaat voor discussie en met gegronde argumenten en beeldrijke beschrijvingen het theater in Nederland kritisch beschouwt.

Lucifer kent geen vaste rubrieken, noch vaste auteurs. Bijdragen uit alle gelederen van de theaterwereld zijn welkom. Basisvorm is de beschouwing. Maar we plaatsen bijvoorbeeld ook: foto's, decorschetsen, scènetekeningen, polemieken, brieven, satire, overpeinzing, monoloog, dialoog, lezersreacties, interviews, necrologie, samenvattingen van analytische studies, dagboekfragmenten, visies op het subsidiestelsel of de opvoeringsgeschiedenis van een stuk vlak voordat een première plaatsvindt.

We publiceren grondige kritieken van voorstellingen, waarbij deze in de context van de huidige theaterontwikkelingen worden geplaatst. Zo analyseerde theaterdocent en criticus Hana Bobkova het omstreden debuut *Oom Wanja* van Olivier Provily in de grote zaal. Dramaturg Berthe Spoelstra schreef aansluitend een 'kritiek op kritiek', waarin de recensies op die voorstelling en op *De Naam*, het regiedebuut van Jacob Derwig, onder de loep worden genomen. Cecile Brommer en Daphne Richter schreven beide een kritiek over *Atreus en Thyestes* van Dood Paard. Kritieken van voorstellingen die op dit moment te zien zijn, zullen regelmatig in **Lucifer** verschijnen: de auteurs krijgen geen beperking opgelegd, zeker niet in het maximum aantal woorden.

Het theater van nu laat een grote interesse in nieuw Nederlandstalig repertoire zien. **Lucifer** plaatst in elk nummer

een toneelstuk dat zelfstandig gelezen kan worden; als toneelliteratuur. In dit nulnummer is het geëngageerde 'Brodders In Arms' van Marijke Schermer opgenomen. Toneelschrijver Don Duyns, die o.m. de politieke kronieken 'Den Uyl, of de Vaandeldragers' en 'Paars' schreef, vroegen we om een leesverslag te schrijven van 'Brodders In Arms'.

Hierop sluit de dialoog aan tussen diverse artikelen over politiek theater, of 'gevaarlijk theater' zoals Gustav Ernst het noemt in zijn redevoering die Tom Kleijn speciaal uit het Duits vertaalde. Dramaturg Rezy Schumacher probeert de vraag te beantwoorden wat politiek theater nu eigenlijk is en hoe dit 'nieuwe engagement' zich verhoudt tot eerdere politieke stromingen in de theatergeschiedenis. Ook het artikel van Annemarie Wenzel leunt tegen dit onderwerp aan: zij formuleert - aan de hand van een literatuurstudie, gesprekken met een aantal Nederlandse dramaturgen en gedachten over haar eigen toekomst als dramaturg - wat dramaturgie was, is en misschien zou moeten zijn. Ze eindigt met een persoonlijke bespiegeling over de publieke (en daarmee politieke) functie die de dramaturg in haar ogen moet bekleden.

Ook zijn we geïnteresseerd in artikelen over bredere maatschappelijke onderwerpen, die aanleunen tegen de ontwikkelingen in het theater. Zo staat er in dit nulnummer van **Lucifer** een essay van filosoof Ger Groot waarin hij stelt dat 'handelen' in de moderne tijd de maatstaf is voor menselijkheid: 'iets doen' is altijd beter dan 'niets doen', zelfs wanneer de gevolgen contraproductief zijn. Toch zijn er, zowel in de werkelijkheid als in de toneelliteratuur, steeds meer (hoofd)personen die zich niet gedragen volgens het patroon van de klassieke, 'handelende' held. Deze 'held van niks' slaat

de vanzelfsprekendheid van alles-of-niets aan diggelen. Regelmatig zien wij personages in hedendaagse ensceneringen, die voldoen aan dit beeld van de held dat Ger Groot beschrijft.

En tot slot schreef filosoof Laurens Landeweerd een essay over 'Spooksonate' van Strindberg. Zijn betoog, waarin hij aantoonde dat achter de tekst een wereld van betekenissen schuilgaat, sluit aan bij de huidige theaterontwikkelingen, waarin het 'regisseurstoneel' onder vuur ligt en de postdramatiek op alle fronten een grote rol speelt. Over de 'postdramatiek' nemen wij in het volgende nummer een essay op, waarin wordt geprobeerd nu eindelijk eens helderheid over deze term te krijgen.

Lucifer heeft een adviesraad, bestaande uit Hana Bobkova, Willem Rodenhuis en Rezy Schumacher. Zij leveren, gevraagd en ongevraagd, zonder hiërarchisch gestructureerde eindverantwoordelijkheid, commentaar, ideeën en eventueel artikelen. Kortom: zij voorzien de redactie van advies. Uiteraard zijn er toekomstplannen in overvloed: het uitbrengen van een papieren versie (voor de langere essays en lezers die het internet niet of minder toegankelijk vinden), het uitgeven van stevige jaarboeken die geheel gewijd zijn aan één thema en wellicht ook het plaatsen van Engelse vertalingen om de Europese reikwijdte van **Lucifer** te vergroten...

De redactie: Alexander Schreuder, Berthe Spoelstra, Cecile Brommer, Daphne Richter

Amsterdam, 28 februari 2005

Theater Schrift Lucifer verschijnt op www.hoteldramatik.com, en is tevens bereikbaar via www.theaterschriftlucifer.nl. Het tijdschrift kan worden *gedownload* en indien gewenst uitgeprint. Op aanvraag kan de redactie een printversie (tegen kostprijs) toezenden, aan te vragen via email: theaterschriftlucifer@gmail.com. Hier kunnen ook inhoudelijke bijdragen of ideeën daaromtrent worden aangemeld.

Theater Schrift Lucifer is opgericht vanuit een oprechte en ambitieuze poging denkwerk te verrichten en daarmee een bijdrage te leveren aan het debat over het hedendaagse theater.

De redactie dankt Kurt Melens, Alexandra Koch en Simon van den Berg

*Een tragedy is ghemaect by Joost van den Vondel,
ghenaempt Luisevaers treurspel, van den val der enghelen
handelende op een vleeslijcke manier de Hooghe matery
vande diepten godes, met veel erghelijcke en ongheregelde
verdichtselen wort voorgesteld, en dat de selve tragedy desen
dach wederom sal gespeelt worden.*

Belial

*Laat kraken al wat wil;
Het moet er nu op staan.*

Joost van den Vondel
Lucifer (1654), vers 674

De redactie van Theater Schrift Lucifer bestaat uit:

Alexander Schreuder (1975) is dramaturg bij Toneelgroep Amsterdam. Hij studeerde Theaterwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam, waar hij ook lesgeeft. Daarnaast werkt hij sinds 2001 als dramaturg voor Olivier Provily.

Berthe Spoelstra (1969) studeerde Theaterwetenschap (UvA). Nu geeft ze daar les, net als aan de Rietveldakademie. Ze werkte zeven jaar met regisseur Jos van Kan bij Theatergroep Maccus en was daarna verbonden aan De Theatercompagnie. Ze was o.m. mederedacteur van *Uitgelicht, Nederlands jeugdtheater anno 2002*. Op dit moment is ze freelance dramaturg.

Cecile Brommer (1971) is vanaf seizoen 2005/06 huisdramaturg voor Het Zuidelijk Toneel. Ze studeerde Theaterwetenschap en Russisch (UvA) en werkte als dramaturg en criticus voor o.m. Theater Instituut Nederland, Stella Den Haag, Carrousel, [Frascati], Atelier D., Holland Festival, Het Financieele Dagblad en diverse internationale tijdschriften.

Daphne Richter (1975) studeerde Theaterwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam. Ze werkte onder meer bij Atelier D. en als redactielid bij Gasthuis en het discussieplatform Stuggezaal.nl. Op dit moment is zij onder andere werkzaam als productie leider en dramaturg voor productiehuis [Frascati] en theater Adhoc.